

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2012 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lukáš Pařízek

**Analýza a komparace bankovních platebních nástrojů a
využití v praxi**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Michal Vacenovský, LL.M.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2012 - 2013

BACHELOR THESIS

Lukáš Pařízek

**Analýza a komparace bankovních platebních nástrojů a
využití v praxi**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Ing. Michal Vacenovský, LL.M.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autora.....

Poděkování

Chtěl bych poděkovat panu Ing. Michalovi Vacenovskému, LL.M. za cenné rady, připomínky a vedení bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se v teoretické části zabývá představením bankovního systému a jeho forem včetně vnitrobankovních a mezibankovních platebních systémů a charakteristice bankovních platebních nástrojů. Předmětem praktické části je komparace vybraných bezhotovostních platebních nástrojů nabízených fyzickým osobám, a to z hlediska jejich nákladovosti, přičemž se jedná o komparaci platební karty, internet bankingu a telebankingu. Nákladovost je porovnávána jak v rámci vybraných bank, tak i mezi bankovními produkty navzájem v rámci jedné banky.

Klíčová slova

Bankovní systém, bankovní platební nástroje, zúčtovací centra, příkazy k úhradě, platební karty, přímé bankovníctví.

Annotation

In theoretical part bachelor thesis deals with the performance of the banking system and its forms including intrabank and interbank payment systems and the characteristics of bank payment instruments. The subject of the practical part is the comparison of selected non-cash payment instruments offered to persons and in terms of their costs, being the comparison of credit cards, internet banking and telebanking. Cost is compared both within the selected banks and banking products to each other within the same bank.

Key words

Bank payment instruments, banking system, clearing centers, orders, credit cards, direct banking.

OBSAH

ÚVOD	9
1 BANKY A BANKOVNÍ SYSTÉM	11
1.1 Bankovní systém a formy jeho uspořádání	11
1.2 Centrální banka	12
1.3 Charakteristika obchodní banky a její funkce	14
1.4 Vnitrobankovní a mezibankovní platební systémy	15
1.4.1 Systém korespondentských bank	17
1.4.2 Systém zúčtovacích center	18
1.5 Zúčtovací systémy v ČR	20
1.5.1 Zúčtovací systém ABO	20
1.5.2 Systém CERTIS	21
1.5.3 SWIFT	22
1.6 Bankovní platební nástroje	24
1.6.1 Příkaz k úhradě	24
1.6.2 Příkaz k inkasu	26
1.6.3 Šeky	26
1.6.4 Platební karty	28
1.6.5 Přímé bankovníctví	31
2 ANALÝZA A KOMPARACE NÁKLADOVOSTI VYUŽITÍ VYBRANÝCH MEZIBANKOVNÍCH PLATEBNÍCH NÁSTROJŮ	34
2.1 Komparace poplatků platební karty	34
2.2 Komparace poplatků telebankingu	36
2.3 Komparace poplatků internet bankingu	38
2.4 Nákladovost platebních nástrojů dle bank	39
2.4.1 Komparace vybraných platebních nástrojů ČSOB	41
2.4.2 Komparace vybraných platebních nástrojů Komerční banky	43
2.4.3 Komparace vybraných platebních nástrojů České spořitelny	44

2.5	Shrnutí.....	46
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	49
SEZNAM OBRÁZKŮ a TABULEK	52
BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE	53

ÚVOD

Bankovníctví je jedním z nejvýznamnějších sektorů v rozvinutém tržním hospodářství, jelikož zajišťuje neustálý tok peněz mezi jednotlivými subjekty v ekonomice, přičemž jednou z jeho mnoha základních funkcí je provádění platebního styku.

Před několika lety byly finanční transakce v jednotlivých zemích světa značně omezené. Každý stát s fungujícím finančním trhem a bankovním systémem si chtěl udržet jistou úroveň finanční nezávislosti, aby tak mohl omezit případný vliv cizích bankovních subjektů. Finanční trhy byly přístupné pouze pro úzkou finančně zajištěnou vrstvu klientů a ti by se dnes nestačili divit, jaké služby jim mohly být nabízeny. Zvyšováním obrátu peněz propojujících čím dál pevněji tento svět, ale také lidi navzájem, je logickým důsledkem vývoje lidského pokolení a s ním souvisejícího rozvoje bankovního sektoru. Ten je ovlivňován do jisté míry politickou situací v dané zemi a také předešlým hospodářským vývojem.

Po roce 1990 jsme v České republice zaznamenali prudký rozvoj bankovníctví ve všech jeho formách. Světlo světa spatřilo mnoho nových firem a společností, které potřebovaly najít svou banku za účelem zajištění základních finančních a peněžních operací. Bylo potřeba propojit všechny banky, aby jednotlivé banky byly schopny poskytovat svým klientům veškeré služby, které zákazníci žádají.

Firmy zase potřebují uhrazovat závazky svých dodavatelů, v důsledku čehož každá firma i dodavatelé mají účty u bank, které si vybírají podle svých potřeb. Pokud platba probíhá v rámci jedné banky, převede platbu sama na účet příjemce platby a žádná jiná banka do tohoto vztahu nevstupuje. Pokud klient posílá platbu z jedné banky do druhé, musí být platba provedena prostřednictvím jiné instituce, která platbu zpracuje a přeměruje na účet banky, kde má příjemce otevřený účet. Probíhá-li platba tímto způsobem, jedná se o mezibankovní platební styk. K realizaci bankovního styku se využívají bankovní nástroje, o kterých se dočtete mimo jiné i v této práci.

Jak je z výše uvedeného patrné, mezibankovní platební styk je poměrně složitým systémem, proto je cílem bakalářské práce představit bankovní a mezibankovní styk včetně bankovních platebních nástrojů, jejichž komparace je cílem praktické části předkládané práce. Bakalářská práce by měla tedy odpovědět na níže uvedené otázky:

1. Který z vybraných platebních nástrojů pro fyzické osoby je nejdražší?
2. Která z vybraných bank poskytuje konkrétní vybraný platební nástroj pro fyzické osoby nejdraže a nejlevněji?

Z hlediska metodiky je bakalářská práce založena na zpracování teoretické části, tj. literární rešerše, prostřednictvím které je analyzován bankovní systém České republiky včetně vnitrobankovních a mezibankovních systémů a bankovních platebních nástrojů, konkrétně příkazu k úhradě a k inkasu, šeků, platebních karet a nástrojů přímého bankovníctví jako je telebanking, home banking, smart banking, internet banking, GSM a WAP banking. K jejímu zpracování byly použity odborné publikace a internetové zdroje uvedené v seznamu použitých zdrojů, ze kterých byly čerpány kvalitativní data sekundárního charakteru, které se do bakalářské práce promítly formou přímých a nepřímých citací.

Oproti tomu praktická část předkládané práce je založena na komparaci kvantitativních dat, která jsou čerpána z internetových stránek vybraných bank (zejména z jejich ceníků), kterými je ČSOB, Komerční banka a Česká spořitelna, tj. bank majících nejstarší historii bankovních služeb ze všech bankovních institucí na území České republiky. Konkrétně je porovnávána nákladovost vybraných bankovních nástrojů určených fyzickým osobám, mezi které patří platební karty, telebanking a internet banking, a to jak v rámci výše uvedených bank, tak i mezi sebou v rámci samotné banky.

Bakalářská práce má tedy poskytnout informace o bankovním systému České republiky a jeho platebních systémech, ale i o platebních nástrojích a jejich nákladovosti, což ocení především fyzické osoby, které získají přehled o cenové politice vybraných bank pro nejčastěji využívané platební nástroje bezhotovostního platebního styku.

TEORETICKÁ ČÁST

1 BANKY A BANKOVNÍ SYSTÉM

1.1 Bankovní systém a formy jeho uspořádání

Bankovní systém v dané zemi tvoří centrální banka a ostatní obchodní banky. Způsob fungování a funkce bankovního systému jsou určeny existujícím ekonomickým prostředím v dané zemi, ale i tradicí a zapojením země do mezinárodní spolupráce, přičemž je trojího druhu – první je jednostupňový bankovní systém, druhý dvoustupňový bankovní systém a třetí je univerzální bankovní systém nazývaný také jako univerzální bankovníctví.¹

Jednostupňový bankovní systém - historicky předcházel dvoustupňovému bankovnímu systému. V jednostupňovém bankovníctví neexistovala centrální banka, tudíž veškeré bankovní operace byly prováděny komerčními bankami. Za určitou formu jednostupňového bankovního systému by se dalo považovat i bankovníctví direktivních centrálně plánovaných ekonomik. Veškeré makroekonomické a mikroekonomické funkce byly vykonávány jednou bankou, tzv. monobankou.

Dvoustupňový bankovní systém - spočívá v institucionálním rozdělení makroekonomických funkcí, které zabezpečuje centrální banka, a mikroekonomických funkcí, které zabezpečuje síť komerčních bank. Hlavním cílem centrální banky v tomto bankovním systému je zabezpečování měnové, popřípadě cenové stability, zatímco obchodní banky provádějí svou činnost na podnikatelském principu, tj. s cílem dosáhnout zisku.

Univerzální bankovní systém - principem tohoto bankovníctví je, že banky mohou poskytovat celou škálu bankovních produktů, to znamená poskytovat klasické produkty

¹ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2012, s. 86. ISBN 978-80-7261-240-6.

komerčního bankovníctví (přijímání vkladů, poskytování úvěrů, zprostředkování platebního styku), ale i produkty investičního bankovníctví (emisní obchody, obchody s cennými papíry, depotní obchody, zprostředkování fúzí a akvizic, majetkovou správu aktiv).

V bankovním systému se však můžeme setkat také s **modelem odděleného bankovníctví**, který je založen na institucionálním oddělení investičního bankovníctví od komerčního bankovníctví. Tento systém byl zaveden v USA jako reakce na hospodářskou krizi v roce 1929. Časem začalo docházet ke stírání hranic mezi komerčním a investičním bankovníctvím. V univerzálním bankovníctví tyto legislativní překážky neplatí. Některé ekonomické teorie říkají, že opuštění odděleného bankovníctví bylo jednou z příčin globální finanční krize v roce 2008. Do budoucna se diskutuje o znovuzavedení odděleného bankovníctví.²

1.2 Centrální banka

Centrální banka byla významným mezníkem ve vývoji bankovníctví, ačkoliv se některé původní důvody zakládání centrálních bank zdají z pohledu současnosti jako sporné, pozdější vývoj ekonomiky ukázal, že existence těchto bank má velký význam. V dnešní době jsou centrální banky institucemi, které mají nezastupitelné místo v oblasti měnové politiky a regulaci bankovního systému.³

Důvodem založení centrálních bank bylo destruktivní působení válek na státní pokladny a sklony panovníků nebo vlád rozhazovat zdroje v podobě drahých kovů. Jejich hlavní funkcí tedy bylo, aby v první řadě vedly účet pro panovníka či vládu a ve druhém případě úvěrování schodku státní pokladny (rozpočtu), přičemž druhá funkce centrálních bank byla velmi často deformována do podoby "dodávání" chybějících peněžních prostředků na pokrytí vládních výdajů (výdajů panovníka). Postupem času centrální banky přestaly působit pouze jako státní pokladny a začaly plnit další funkce.

² REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2012, s. 88. ISBN 978-80-7261-240-6.

³ Tamtéž, s. 213.

Mezi základní funkce centrální banky v tržní ekonomice, ve které se tato instituce odlišuje od ostatních bank, patří:

1. **Emisní funkce** – emise hotovostních peněz (bankovek a mincí) na daném území.
2. **Funkce vrcholného subjektu měnové politiky** – centrální banka provádí měnovou politiku, čímž podporuje cenovou stabilitu.
3. **Funkce regulace bankovního systému** – koncipuje a prosazuje pravidla činnosti bank v zemi a kontroluje jejich dodržování, zároveň dohlíží na fungování celého finančního systému.
4. **Banka bank** - „vede účty ostatním bankám, přijímá od nich vklady, poskytuje jim úvěry a provádí ve vztahu k nim a vzájemně mezi nimi platební, zúčtovací a další operace.“
5. **Banka státu (vlády)** - „vede účty a provádí operace pro vládu, centrální orgány, orgány místní moci a správy a některé podniky veřejného sektoru.“ Jedná se například o činnosti spojené s pokladním plněním státního rozpočtu, vedení účtů, inkasa a úhrady a další operace, které se týkají hospodaření státu v daném roce. Centrální banka může být také pověřena správou státního dluhu (poskytování a splácení úvěrů státu), avšak ve většině zemí jsou jí pověřeny jiné instituce, a to hlavně kvůli tomu, aby se předešlo možným rozporům s měnovou politikou.
6. **Správa devizových rezerv** - shromažďuje devizové rezervy státu a operuje s nimi na devizovém trhu s cílem zabezpečit devizovou likviditu země, udržet hodnotu devizových rezerv, získávat výnosy z devizových rezerv a ovlivňovat úroveň a vývoj a měnového kurzu domácí měny k zahraničním měnám.⁴

⁴ Tamtéž, s. 214 - 218.

1.3 Charakteristika obchodní banky a její funkce

Banka je instituce, která zprostředkovává finanční tok mezi ekonomickými subjekty. Celá tato úloha je založena na tom, že banky přijímají vklady a na vlastní účet poskytují úvěry z těch přijatých vkladů.⁵ Direktiva EU definuje banku jako „*podnikatelský subjekt, jehož náplní je přijímat vklady, nebo jiné splatné peněžní prostředky od veřejnosti a poskytovat úvěry na jeho vlastní účet.*“⁶ Třetí definicí banky je definice uvedená v knize Bankovníctví od Stanislava Poloučka, ve které se uvádí, že „*banky jsou finanční instituce, které přijímají vklady a poskytují úvěry.*“⁷ Ačkoliv veškeré definice jsou velice zjednodušené, tak jsou zároveň velice vystihující, protože zachycují klíčové aktivity bank.

Obchodní banky plní 4 funkce, a to:

1. **Finanční zprostředkování** - celá podstata finančního zprostředkování spočívá v tom, že banky poskytují peníze získané od věřitelů dlužníkům v jiných formách s jinými charakteristikami. Jde v podstatě o transformaci kapitálu. Banky tuto funkci provádějí na ziskovém principu a jejich snahou je umístit získaný kapitál tak, aby přinesl co nejvyšší zisk i za určitého rizika.
2. **Emise bezhotovostních peněz** - bezhotovostními penězi jsou peníze zapsané na bankovních účtech. Hotovostní formu peněz může emitovat pouze centrální banka, bezhotovostní formu může emitovat jakákoliv obchodní banka.
3. **Provádění platebního styku** - zprostředkování platebního styku je dost často uváděno jako třetí základní funkce banky. Zahrnuje všechny hotovostní a bezhotovostní platby, které banky zprostředkovávají pro své klienty. Jedná se o proces převodu peněz od dlužníka k věřiteli.

⁵DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví*. Praha: VŠE, 1998, s. 11. ISBN 80-707-9585-9.

⁶ *Směrnice Rady ES č. 77/780/EHS*. 1977.

⁷POLOUČEK, Stanislav et al. *Bankovníctví*. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 14. ISBN 80-717-9462-7.

4. **Zprostředkování finančního investování** - banky pro své klienty zabezpečují emisi cenných papírů, a poté zprostředkovávají pro své klienty, popřípadě jejich investory, jejich nákupy nebo jiné investiční obchody (úschova a zpráva aktiv a obchody s finančními deriváty).⁸

1.4 Vnitrobankovní a mezibankovní platební systémy

Vnitrobankovní platební systémy představují platby, které se odehrávají na půdě jedné banky a vůbec ji neopustí, přičemž je pro ně charakteristická plná automatizace, což přináší rychlost, spolehlivost a relativně nízké náklady. Zúčtování uvnitř banky probíhá vesměs bezdokladovým způsobem, u kterého se předpokládá, že i v případě písemných platebních příkazů klienta tyto papírové doklady v bance dále neobíhají a vnitrobankovní zúčtování probíhá elektronicky prostřednictvím bankovních počítačů spojených sítěmi přenosu dat. Vstupní údaje z písemných příkazů jsou pořízeny v bance pouze jednou, například na pobočce, která platební příkaz přijala. Tyto příkazy jsou na pobočce uloženy a nějaký čas archivovány.⁹

Vnitrobankovní přenos dat může mít dvojí způsob průběhu:

1. **Zúčtování v online režimu v reálném čase** - zúčtování se v tomto případě provede ihned na obou účtech.
2. **Zúčtování v nereálném čase, tzv. dávkovým způsobem** - zúčtování proběhne tentýž den za předpokladu, že komitent předá platební příkazy bance během dne do sjednané lhůty.

⁸REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.

⁹JIRÍČEK, Pavel. *Platební a zúčtovací styk*. Opava: Slezská univerzita, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2002, 114 s. ISBN 80-724-8136-3.

Termíny zúčtování mohou být upravovány legislativou a ustanoveními mezi bankou a klientem, avšak v obchodním zájmu jednotlivých bank je, aby vnitrobankovní zúčtování na účtech komitentů proběhlo co nejrychleji a klienti co nejdříve obdrželi zprávy o zúčtování. Automatizace bezdokladového zúčtovacího systému je v dnešní době standardem a přední banky tyto systémy instalují. Nainstalované systémy pracují online v reálném čase. Na druhé straně je u části bank, jak v zahraničí, tak i u nás využívání telekomunikační sítě doplňováno fyzickou přepravou technických nosičů a v některých případech i částečně papírových dokladů uvnitř banky.¹⁰

Mezibankovní platební systémy jsou založeny na procesu, který probíhá při převodu platebních prostředků mezi dvěma bankami, má dva významné aspekty:

1. Přenos informací, které charakterizují prováděnou platbu, je realizován elektronickou cestou. V současné době je více a více preferován. V mezinárodním zúčtování využívají banky síť zvanou SWIFT¹¹.
2. Zúčtování platby zahrnuje zatížení účtu plátce, respektive banky plátce, a připsání částky ve prospěch účtu příjemce, respektive banky příjemce.

Příčemž zúčtování mezi dvěma bankami probíhá v podstatě dvojím způsobem:

1. Přímým spojením přes korespondentské účty, které mají banky navzájem vytvořeny.
2. Další variantou je možnost zúčtování přes zúčtovací banku, na kterou jsou jednotlivé banky napojeny přes účty otevřené u této banky, tzv. systém clearingové banky.

¹⁰ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006, 220 s. ISBN 80-247-1725-5.

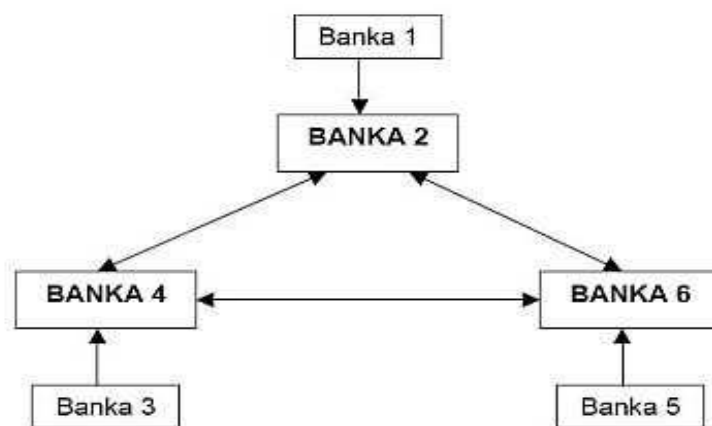
¹¹ SWIFT = Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (Společnost pro celosvětovou mezibankovní finanční komunikaci)

1.4.1 Systém korespondentských bank

Tento systém je založen na vytvoření vztahu mezi bankou příjemce a bankou plátce, kdy korespondentská banka je banka, která vede účet pro naši banku. Banky si mezi sebou vedou účty, kterým se říká korespondentské a na kterých se provádí dané zúčtování. V praxi se korespondentské účty vyskytují ve dvou podobách:

1. **Nostro účet** („Náš účet u Vás“) - účet, který má naše banka otevřený u cizí banky.
2. **Loro účet** („Váš účet u Nás“) – účet, který má cizí banka otevřený u nás.

Obrázek 1: Princip fungování korespondentských účtů

Zdroj¹²

Korespondentský systém redukuje počet vazeb potřebných mezi bankami, což je patrné na výše zobrazeném schématu. Není nutné, aby všechny banky vedly navzájem Nostro účty, v praxi by to bylo také téměř nemožné. V případě, že banka provádí platbu jiné

¹² DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005, s. 291. ISBN 80-720-1515-X.

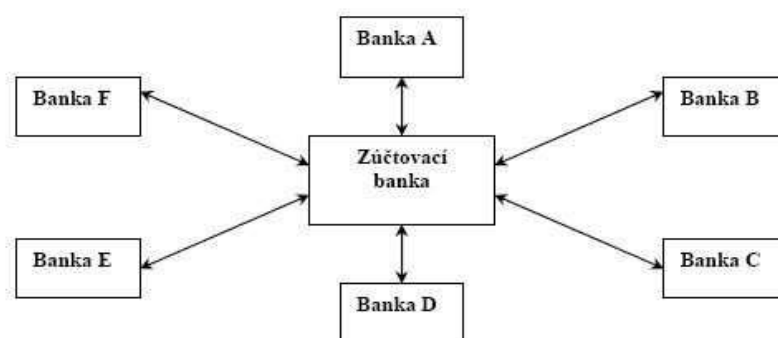
bance, se kterou nemá přímé spojení ani stejné účty u korespondentské banky, musí provést platbu přes jinou banku, která má přímé nebo korespondentské spojení s tou bankou. Přičemž v rámci České republiky je povinné používat jako zúčtovací centrum Českou národní banku.

System korespondentských bank má řadu nevýhod, mezi které patří to, že je nutné na těchto účtech udržovat a vázat přiměřenou výši vkladů a dále že korespondentské účty nejsou úročeny, tudíž nepřinášejí nikomu žádný zisk, v důsledku čehož banky na těchto účtech udržují minimální stavy. Pro banku je tedy výhodnější vést Loro účty z důvodu získávání neúročených zdrojů. Nevýhodou je také značná časová a finanční náročnost celého systému.¹³

1.4.2 System zúčtovacích center

Tento způsob mezibankovního platebního styku je jedním z nejdokladnějších. Principem je, že všechny banky mají v zúčtovacím centru (clearingovém) svůj účet, na kterém dochází k zúčtování plateb. Výhodou je, že mizí nutnost vést účty u jiných bank, kterých v dnešní době není málo, což zároveň snižuje množství vázaných prostředků. Další podstatnou výhodou je rychlost a spolehlivost celého systému.

Obrázek 2: Princip mezibankovního platebního styku prostřednictvím zúčtovacích center

Zdroj¹⁴

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Tamtéž.

Zúčtovací centra pracují v praxi na dvou principech:

1. **Net settlement systém** – je to zúčtovací systém založený na netto principu, kdy si přímý účastníci clearingů zúčtovávají své pozice, které plynou z procesu clearování. Výsledná pozice banky vzniká jako rozdíl sumy plateb ve prospěch této banky od všech ostatních účastníků clearingů a sumy plateb k tíži této banky ve prospěch všech ostatních účastníků. Problémem však vyvstává, pokud na konci clearingového dne nemá některá banka dostatek finančních prostředků k provedení plateb, které už byly v clearingovém procesu započteny. Banka se v danou chvíli nabízejí dvě možnosti. Buď nakoupí potřebnou sumu (existují speciální instituce vytvořené právě pro tuto situaci), nebo všechny provedené transakce musí znovu přepočítat, což samozřejmě zapříčiní vyloučení transakcí této banky a celý proces se prodlouží.
2. **Gross settlement systém** – tento systém pracuje na brutto principu. Na účtech v clearingovém centru jsou na začátku dne finanční zůstatky, přičemž se jednotlivé transakce zpracovávají ve prospěch nebo k tíži daných účtů tak, jak přicházejí. Přitom se kontroluje stav účtu „platící banky“. Pokud banka nemá dostatek finančních prostředků k provedení transakce, zařadí se do tzv. čekací fronty. V čekací frontě se pochopitelně čeká tak dlouho, dokud na účet banky „nepřitečou“ patřičné finanční prostředky. Na konci zúčtovacího dne se účty uzavřou a zhotoví se vstupní sestava. Banky v čekací frontě jsou odmítnuty.¹⁵

¹⁵ KVASNIČKA, Michal. Zúčtovací centrum pro mezibankovní platební styk v ČR. *Masarykova univerzita: Ekonomicko-správní fakulta* [online]. 1996 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.econ.muni.cz/~qasar/papers/zuctcentr.pdf>.

1.5 Zúčtovací systémy v ČR

1.5.1 Zúčtovací systém ABO

V České republice byl systém ABO (Automatic bank operations) připravován od 60. let 20. století, avšak kvůli zpoždění jeho realizace, byl do sítě zaveden až 1. července roku 1980, přičemž byl založen na počítačovém zpracování plateb prostřednictvím systému Státní banky československé a na svou dobu byl velice pokrokový. Jeho cílem bylo zefektivnit platební operace a potlačit předávání tzv. prvotních dokladů (např. faktury) za účelem vytvoření bezdokladového platebního styku.

V porovnání s ostatními systémy používanými v bývalých socialistických zemích střední a východní Evropy byl systém ABO jednoznačně nejlepší, avšak byl koncipován pouze pro jednodušší bankovní soustavu, což byl po roce 1989 značný problém, jelikož vzniklo velké množství nových bankovních ústavů a tento systém se stal brzdou vývoje kvůli jeho neschopnosti přímého rozlišení nových peněžních ústavů podle tehdy platné struktury používaného bankovního spojení.

Na začátku 90. let byla připravována nová vyhláška č. 51/1992 Sb., o platebním styku a zúčtování mezi bankami, v důsledku čehož se Státní banka československá rozhodla vybudovat zúčtovací centrum, jehož provoz se naplno rozjel až 9. března roku 1992. Jeho základem je zúčtovací centrum při České národní bance, které vykonávalo svoji funkci pro obě tehdejší části Československé federativní republiky. Po rozdělení Československa v roce 1993 bylo na Slovensku vytvořeno nové zúčtovací centrum, zatímco bývalé federativní zúčtovací centrum zůstalo v ČNB. Nynější zúčtovací centrum provozuje platební systém zvaný CERTIS.¹⁶

¹⁶ CERTIS - Systém mezibankovního platebního styku. *Česká národní banka* [online]. 2014 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/index.html.

1.5.2 Systém CERTIS

CERTIS¹⁷ je jediným systémem mezibankovního zúčtování v českých korunách v České republice, nicméně současná právní úprava mezibankovního platebního styku neukládá bankám povinnost provádět mezibankovní platební styk pouze prostřednictvím tohoto systému, avšak vzhledem k jeho funkčnosti a spolehlivosti lze předpokládat, že se u nás realizuje platební styk výhradně tímto způsobem.

Systém CERTIS je založen na následujících deseti základních principech:

1. Brutto zúčtování v reálném čase.
2. Povinná přímá účast všech obchodních bank.
3. Přímé bilaterální vztahy mezi centrálou dané banky a zúčtovacím centrem ČNB.
4. Zúčtování probíhá na účtech mezibankovního platebního styku vedených v ČNB (tyto účty slouží zároveň jako účty tvořící povinné minimální rezervy u ČNB).
5. Neodvolatelnost položek akceptovaných zúčtovacím centrem.
6. Na účtech mezibankovního platebního styku není dovoleno mít debetní saldo.
7. ČNB poskytuje obchodním bankám vnitrodenní úvěry, které by měly pokrýt předpokládaný nedostatek finančních prostředků jištěný cennými papíry banky v systému SKD (Systém krátkodobých dluhopisů). Nekryté platby nejsou ani realizovány ani odmítnuty, ale jsou drženy ve frontě.
8. Zpracování různých typů transakcí (storna, neúčtní výzvy k inkasu, informační položky, úhrady).

¹⁷ CERTIS = Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement systém (systémem mezibankovního platebního styku).

9. Poskytování úvěru přes noc ze strany ČNB.

10. Zúčtovací centrum zpracovává pouze transakce v českých korunách.¹⁸

1.5.3 SWIFT

Realizace bezhotovostního platebního styku je založena především na předávání informací ohledně platebních, finančních, případně jiných transakcí mezi bankami, jak na půdě tuzemského tak zahraničního platebního styku, které umožňuje SWIFT, tj. *„společnost pro celosvětovou mezibankovní finanční telekomunikaci, která provozuje mezinárodní, počítači řízenou telekomunikační síť.“*

Veškerý přenos dat a informací, který je realizovaný pomocí swiftové sítě se provádí formou *swiftových zpráv*, které mají standardizovanou formu a jsou při přenosu zašifrované a chráněné proti případným změnám autentizací (klíčem, na základě kterého je zpráva při odeslání zakódována, a při přijetí opět dekodována a ověřena). Mezinárodně platný standardizovaný systém členění swiftových zpráv rozlišuje jednotlivé zprávy podle funkce a jejich účelu do kategorií, skupin a typů, přičemž každá swiftová zpráva je označována písmeny MT a třemi numerickými znaky.

Kategorie zprávy označuje předmět nebo účel obchodu, kterého se týká:

0 - systémové zprávy;

1 - úhrady klientů a úhrady šeků;

2 - mezibankovní převody;

3 - konverze a operace na devizových, peněžních a derivátových trzích;

4 - inkasa a cash letters;

5 - operace s cennými papíry;

¹⁸ CERTIS - Systém mezibankovního platebního styku. *Česká národní banka* [online]. 2014 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/index.html.

- 6 - drahé kovy a komodity;
- 7 - dokumentární akreditivy a záruky;
- 8 - cestovní šeky;
- 9 - zprávy o zůstatcích, výpisy, avíza, žádosti;
- x - společné informace (služební, řídicí zprávy).

Skupina zprávy popisuje funkci zprávy uvnitř určité kategorie. Typ zprávy popisuje specifické detaily určité funkce (například MT 103 - klientský převod, MT 202 - mezibankovní převod). Celkem existuje cca 130 standardizovaných typů swiftových zpráv. Konkrétní typ swiftové zprávy lze použít pouze ke konkrétnímu účelu a účtu, ke kterému byla zpráva vytvořena.

Obsah swiftové zprávy je uspořádán do 5 bloků. První blok je povinný pro všechny zprávy, ostatní bloky jsou nepovinné a závisejí na druhu zprávy a jejím použití. Obvykle se skládají ze záhlaví (1. – 3. blok), samostatný text zprávy (4. blok) a takzvaného traileru (5. blok). Záhlaví zprávy (header) obsahuje identifikaci odesílající banky popřípadě jiné finanční instituce, vstupní pořadové číslo swiftové zprávy, typ zprávy a její prioritu a identifikaci adresáta swiftové zprávy.

Swiftová adresa, tzv. BIC (The Bank Identifier Code), slouží k identifikaci odesílatele a příjemce swiftové zprávy v záhlaví. Slouží také k identifikaci swiftových bank například korespondentské banky odesílající banky v textových polích zprávy. Tyto BIC kódy mají závaznou strukturu (stanovené ISO). Swiftová adresa je 8 nebo 11 místný kód konkrétní banky (identifikační kód), který se skládá z několika kódů:

1. kód názvu banky - identifikuje banku za pomoci čtyř abecedních znaků;
2. kód země - identifikuje zemi nebo geografické území, na němž je umístěno sídlo banky nebo jiného uživatele;
3. kód místa - identifikuje pomocí dvoumístného alfanumerického znaku region nebo město, v němž je umístěno sídlo uživatele;

4. kód pobočky - je volitelnou součástí swiftové adresy, je složen ze tří alfanumerických znaků.¹⁹

1.6 Bankovní platební nástroje

Účelem této kapitoly je analýza bankovních platebních nástrojů fungujících na půdě tuzemského platebního styku. V podstatě se jedná o nástroje bezhotovostního platebního styku. Některé z nich jsou více populární jako je třeba příkaz k úhradě a příkaz k inkasu, který určitě v dnešní době každý minimálně jednou využil. Naopak méně populární jsou šeky a směnky, které před 60-ti lety byly velice populární a využívané, avšak na poli platebního styku se s nimi dnes setkáme už zřídka. Ostatní nástroje se významně nezměnily, pouze se změnil způsob jejich zadávání. Dříve bylo preferováno zadávání přímo na přepážce banky, v dnešní době dáváme přednost formě elektronického bankovníctví, zejména internet bankingu.

1.6.1 Příkaz k úhradě

Příkaz k úhradě je velmi rychle zpracovatelný jednoduchý instrument, který by se dal charakterizovat jako příkaz z podnětu plátce, přičemž ho lze označit jako bezzávazkovou hladkou platbu. Platba pomocí příkazu k úhradě je navíc nejjednodušší formou bezhotovostního placení, protože platba probíhá jednosměrně zatížením účtu plátce a končí dobropisem na účtu příjemce. V dnešní době je tento nástroj používán jako základní forma placení nejčastěji za zboží a služby, ale je také vhodný pro platby finanční povahy, například daní, záloh na daň, cla apod.

Mezi **výhody příkazu k úhradě** patří relativně rychlý převod platby z účtu plátce na účet příjemce a možnost vytvoření finanční rezervy na účtu plátce před termínem provedení platby. Výhodou je také nemožnost (až na výjimky) změnit či odvolat platbu. Naopak

¹⁹ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006, s. 154-157. ISBN 80-247-1725-5.

nevýhodou příkazu k úhradě je skutečnost, že se jedná o pasivní operace banky, které jsou z časového hlediska stoprocentním rizikem dodavatele (příjemce platby), a to z toho důvodu, že se jedná o platbu po dodání. Pro zmírnění rizika je nezbytné k tomuto základnímu stroji platebního styku přidat další bankovní aktivitu k zajištění kontraktu.

Příkazy k úhradě se dají členit ze dvou základních hledisek:

1. Podle počtu plateb na jednom platebním příkazu (jednotlivý a hromadný příkaz k úhradě).
2. Podle toho, kolikrát má být platba provedena (jednorázový a trvalý příkaz k úhradě).

Hromadný příkaz k úhradě se liší od jednotlivého tím, že v jednom formuláři se vyskytuje více než jedna zúčtovací položka pro úhradu, přičemž jeho výhoda spočívá v tom, že na vrub jednoho účtu lze zúčtovat několik operací různého charakteru (různých konstantních symbolů) ve prospěch různých účtů příjemců. Pro banku tak odpadá nutnost vkládat opakovaně data týkající se plátce pro každou platbu zvlášť.

Trvalý příkaz k úhradě představuje příkaz k provádění opakujících plateb pro stejného příjemce a převodů v určité výši nebo nad stanovený limit, které se pravidelně opakují (automatický převod). Tím je trvalý příkaz jak pro klienta, tak i pro banku efektivnější, jelikož je zanesen do zúčtovacího systému banky automaticky při zadání, takže banka již nemusí činit žádné další kroky k tomu, aby byl proveden. Na druhou stranu je u trvalých příkazů nutná následná pravidelná kontrola provedených trvalých příkazů (jestli platba skutečně proběhla).²⁰

²⁰ MÁČE, Miroslav. *Platební styk – klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006, s. 38-41. ISBN 80-247-1725-5.

1.6.2 Příkaz k inkasu

Příkaz k inkasu je stejně jako příkaz k úhradě jednou z forem bezhotovostní hladké platby, přičemž je založen na příkazu věřitele (příjemce platby) bance k připsání příslušné částky na vlastní účet. Protože lze tuto inkasní formu zneužít, je jeho realizace uskutečňována na základě uzavřené smlouvy mezi dlužníkem a věřitelem, jejíž plnění banka před zúčtováním kontroluje, to znamená, že si zjišťuje, zda dlužník s inkasním převodem souhlasí.²¹ V důsledku svého charakteru je tak příkaz k inkasu z časového hlediska rizikem pro odběratele (plátce platby), zatímco posiluje postavení dodavatele (příjemce platby). Pro banku je příkaz k inkasu rizikovější než příkaz k úhradě, protože v případě příkazu k inkasu je nutno, aby banka vykonala více úkonů ve srovnání s příkazem k úhradě.²²

1.6.3 Šeky

„Šek je cenný papír, který obsahuje bezpodmínečný příkaz výstavce šeku bance, aby vyplatila z jeho účtu oprávněnému majiteli šeku uvedenou částku. V podstatě se jedná o platební příkaz bance.“²³ Šek se používá k hotovostnímu placení za služby a zboží, popřípadě k výběru hotových peněz z účtu u banky, a to jak v rámci vnitrostátních platebních styků, tak i v rámci mezinárodních plateb, kdy slouží jako platební instrument hlavně v případech, kdy:

- není známo bankovní spojení příjemce pro placení bezhotovostním převodem;
- propojení bankovního spojení není dostatečně schůdné na straně plátce s bankovním spojením na straně příjemce;
- je třeba provést platbu diskrétní povahy.

²¹ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2013, s. 238. ISBN 978-80-247-3669-3.

²² MÁČE, Miroslav. *Platební styk – klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006, s. 44-45. ISBN 80-247-1725-5.

²³ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2013, s. 238. ISBN 978-80-247-3669-3.

U šekových operací zpravidla vystupují tři osoby, a to:

1. Výstavce (plátce, dovozce, odběratel), který uděluje příkaz pomocí šeku zaplatit z účtu šekovou částku.
2. Šekovník, tj. banka, u níž je veden výstavcův účet.
3. Majitel šeku (příjemce, vývozce, dodavatel), tj. doručitel, popřípadě osoba vyznačená na šeku, které má být šeková částka vyplacena.

Výhodou šeků při používání je skutečnost, že při placení nahrazují hotové peníze, a dále, že jejich relativně snadná převoditelnost podporuje jejich použitelnost a oběh. Mezi nemalé výhody patří i relativně rychlá vymahatelnost pohledávky při nezaplacení. Naopak nevýhody šeků jsou ve využití pro vývozce, jelikož inkaso ze zahraničí přichází opožděně; pouze u šeků známých bank dochází k jejich proplacení.²⁴

Podle vystavitele šeku rozlišujeme dva druhy šeků, a to:

- a) **Bankovní šeky** - výstavcem je banka, popřípadě jiný peněžní ústav, přičemž představuje velice kvalitní cenný papír, protože majitel šeku má jistotu, že bude honorován částkou, která mu náleží.²⁵ Bankovní šeky se vystavují pouze „na řad“, a to z bezpečnostních důvodů, přičemž mohou znít na českou i zahraniční měnu.²⁶
- b) **Soukromé šeky** - jsou vystavovány fyzickou nebo právnickou nebankovní osobou, která ke svému účtu obdrží šekovou knížku od šekovníka (banky). Kvalita šeků se v tomto případě odvíjí od bonity výstavce šeku.

²⁴ MÁČE, Miroslav. *Platební styk – klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006, s. 48-51. ISBN 80-247-1725-5.

²⁵ Tamtéž, s. 52.

²⁶ KAMENÍKOVÁ, Blanka, Jiří POLÁCH a Miloš KRÁL. *Bankovníctví a pojišťovnictví*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008, s. 19. ISBN 978-80-7318-655-5.

Podle toho v čí prospěch je šek vystaven, se šeky dále dělí na:

- a) *Na jméno* – šek, který je označený jménem.
- b) *Na řad (order)* – šek označený jménem, navíc musí mít doložku „na řad“.
- c) *Rektašek* – šek označený jménem s doložkou „nikoli na řad“. Tento šek se nedá převést na někoho jiného.
- d) *Na doručitele* – na šeku musí být text „na doručitele“.

V platebním styku se můžete setkat také se zvláštními druhy šeků, jako je:

- a) *Eurošek* - byl vyvinut pro potřeby turismu. Eurošek je velmi podobný soukromému šeku. Je zaručen identifikační záruční kartou, která byla vydaná šekovníkem. Tento druh šeku byl však zrušen v souvislosti s hotovostním eurem v zemích Evropské unie bez náhrady.
- b) *Cestovní šek* - vznikl především pro potřeby mezinárodního cestovního ruchu, kdy cestujícím umožňuje snížit riziko ztráty nebo krádeže jejich finančních prostředků. Mimo jiné se těmito šeky mnohdy překonává problém zákazu vývozu hotovosti v měnách některých států. Využívá se zejména v případech, kdy v cílové destinaci nelze z nejrůznějších důvodů využít modernější způsob placení respektive vybírání hotovosti pomocí platební karty. Hlavním rozdílem mezi obyčejným šekem a cestovním šekem je doba jeho platnosti, která je neomezená.²⁷

1.6.4 Platební karty

Platební karty představují prostředek vzdáleného přístupu k bankovnímu účtu, který stále více získává na významnosti. Vydat ji mohou banky a bankovní asociace (např.

²⁷ MÁČE, Miroslav. *Platební styk – klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006, s. 52-53. ISBN 80-247-1725-5.

VISA, MasterCard), finanční společnosti (American Express) nebo obchodní domy, letecké a komunikační společnosti.

Na platební kartu lze data ukládat třemi způsoby, a to:

1. **Magnetickým proužkem** – klasický způsob záznamu dat, který se v dnešní době nepoužívá, jelikož má malou informační kapacitu a je u něho riziko poškození a zneužití i bez použití PINu, jelikož jediným kontrolním prvkem je podpis majitele karty, který lze zfalšovat.
2. **Čipem** – magnetický proužek je nahrazen čipem, případně je jím doplněn. Jeho výhodou je možnost uložení většího objemu dat, což vede k lepší identifikaci klienta, a tím ke snížení rizika zneužití platební karty, které snižuje také nutnost zadat PIN při provádění platby. Navíc data uložená na čipu nelze snadno zkopírovat, jako tomu bylo u karet s magnetickým proužkem.²⁸
3. **Laserový záznam** - data jsou na platební kartu zaznamenána (vypalována) do podkladové vrstvy laserovou technologií (podobně jako jsou vypalována CDs). Výhodou je vysoká kapacita záznamu, nevýhodou je jednoduché kopírování.²⁹

V rámci bankovních institucí existuje 5 druhů platebních karet:

1. **Carge card** – jedná se o nejstarší druh platební karty. Její držitel má stanovený měsíční finanční limit, do kterého může uskutečňovat své transakce, přičemž svůj závazek vůči bance hradí souhrnně za celý měsíc a bezúročně na základě výpisu z platební karty.

²⁸ KAMENÍKOVÁ, Blanka, Jiří POLÁCH a Miloš KRÁE. *Bankovníctví a pojišťovnictví*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008, s. 103. ISBN 978-80-7318-655-5.

²⁹ MÁČE, Miroslav. *Platební styk – klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006, s. 62. ISBN 80-247-1725-5.

2. **Credit card** (kreditní karta) – je obdobou charge card, kdy držitel karty si může nechat odložit platbu závazků, které buď splatí najednou, nebo formou splátek.
3. **Debit card** (debetní karta) – v jejím případě není povolen záporný zůstatek na účtu, což znamená, že platby jsou denně zúčtovány na vrub běžného účtu majitele karty.³⁰
4. **Elektronická peněženka** – jedná se o předplatnou kartu, jejíž transakce se ověřují stejně jako v případě čipových karet, tj. přes platební terminál, přičemž jejím záměrem je omezit platbu drobnými mincemi a bankovkami. Nabíjí se na vrub běžného účtu jejího držitele u provozovatele systému.³¹
5. **Bezkontaktní platební karta** – jedná se o platební kartu s čipem, prostřednictvím které je placeno za nákup tak, že je přiložena k terminálu, na což se ozve pípnutí, které deklaruje zaplacení. K platbě za zboží tedy není nutné zadávat PIN, v důsledku čehož je výše jedné platby omezena zpravidla částkou 500,- Kč. Její nevýhodou je však snadná zneužitelnost, kdy ji může použít prakticky každý, kdo ji má v ruce.³²

Stejně jako každý platební nástroj i platební karty mají své výhody a nevýhody, přičemž za jejich **výhody** by se dalo považovat:

- jednoduchý přístup k potřebným finančním prostředkům;
- vyšší bezpečnost oproti hotovosti;
- úspora času a poplatků při směně hotovosti;

³⁰ KAMENÍKOVÁ, Blanka, Jiří POLÁCH a Miloš KRÁL. *Bankovníctví a pojišťovnictví*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008, s. 104. ISBN 978-80-7318-655-5.

³¹ POLOUČEK, Stanislav et al. *Bankovníctví*. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 183. ISBN 80-717-9462-7.

³² Bezkontaktní platební karta a platby. *Kreditkar.cz* [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.kreditkar.cz/bezkontaktni-karta/>.

- výhodnější kurz pro zúčtování plateb;
- doplňkové služby pro držitele spojené s kartou.

Mezi **nevýhody** patří poplatky za výběr hotovosti nebo komplikace při ztrátě karty i její případné zneužití. Mezi nevýhody by se dal zařadit i fakt, že při platbě kartou ztrácíme přehled o tom, kolik jsme vlastně utratili a také není možné okamžitě po nákupu zjistit, kolik zbývá finančních prostředků na účtu.³³

1.6.5 Přímé bankovníctví

V dnešní době vyznačující se rozvojem technologií získává stále více na významu přímé bankovníctví, které těchto vymožeností využívá, přičemž do něho řadíme telebanking, internet banking, home banking, GSM banking, WAP banking, ale i v současnosti tolik populární SMART banking.³⁴

Telebanking neboli telefonní bankovníctví je bankovním platebním nástrojem, který je realizován prostřednictvím telefonu, jehož výhoda spočívá především v tom, že můžete zadat příkaz k úhradě odkudkoliv a kdykoliv bez ohledu na to, zda máte k dispozici počítač a internetové připojení, a to pouhým zadáním požadovaných dat, přičemž je jednoduchý na ovládání a časově nenáročný. Telebanking lze však také využít k získání informací například o zůstatku na běžném účtu, o provedených platbách či o bankovních produktech nebo ke stornování zadaného příkazu.³⁵ Telebanking funguje ve dvou verzích. Jednou z nich je on-line systém, kdy hovoříte přímo s bankéřem, který je však dostupný pouze v pracovní dny, druhou verzí je off-line systém, kdy mluvíte s automatickým hlasovým systémem, čímž je dostupný 24 hodin 7 dní v týdnu.

³³ MÁČE, Miroslav. *Platební styk – klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006, s. 59-60. ISBN 80-247-1725-5.

³⁴ Přímé bankovníctví. *Finance.cz* [online]. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/bezne-ucty/abeceda-beznych-uctu/prime-bankovnictvi/>.

³⁵ MURALEEDHARAN, D. *Modern banking: theory and practice*. New Delhi: PHI Learning Pvt. Ltd., 2009, s. 323. ISBN 978-812-0336-551.

Home banking umožňuje obsluhovat běžný účet prostřednictvím počítače a nainstalovaného softwaru dodaného bankou, což znamená, že ho můžete obsluhovat pouze z jednoho počítače. Na druhou stranu lze jeho prostřednictvím plně obsluhovat běžný účet, tj. zadávat a tisknout platební příkazy, kontrolovat zůstatek na účtu, podávat žádosti o bankovní produkt, tisknout výpisy z účtu, stornovat platbu atd. Pro firemní klientelu má pak home banking výhodu v podobě jeho kontability s účetními a ekonomickými programy.³⁶ Využití home bankingu také přináší úsporu na bankovních poplatcích, kdy jsou transakce jím provedené levnější nebo dokonce zdarma, ale i úsporu času, přičemž je stejně jako telebanking k dispozici 24 hodin 7 dní v týdnu, avšak ve srovnání s ním klade vysoký důraz na zabezpečení a antivirovou ochranu počítače.³⁷

Obdobou home bankingu je **internet banking**, prostřednictvím kterého je také ovládán běžný účet z osobního počítače, avšak ve srovnání s home bankingem se může jednat o jakýkoliv počítač, který by však měl také disponovat kvalitní antivirovou ochranou. Ke svému účtu se dostanete přes internetové stránky své banky a zadáním přihlašovacích údajů. Následně můžete využívat všech možností, které nabízí také home banking.

GSM banking a WAP banking jsou již poměrně zastaralé bankovní produkty přímého bankovníctví, přičemž se jedná o mobilní bankovníctví, kdy v případě **WAP bankingu** musí váš mobilní telefon disponovat technologií WAP (Wireless Application Protocol), abyste mohli zadávat např. příkazy k úhradě, zjišťovat zůstatek na běžném účtu, kontrolovat pohyby na účtu, případně zřizovat bankovní produkty. **GSM banking** je naopak založen na nahrání bankovní aplikace, při níž je zašifrována SIM karta, ze které tak nebude možné získat žádné údaje. Zároveň je přístup k této aplikaci chráněn zvláštním bankovním PIN, který se nazývá BPIN. V tomto případě se jedná o verzi SIM Toolkit, avšak GSM banking má také verzi SIM banking, kterou lze používat v kterémkoliv mobilu a u jakéhokoliv operátora, avšak vyžaduje značnou obezřetnost při psaní SMS, která musí být v předepsaném formátu.

³⁶ Přímé bankovníctví. *Finance.cz* [online]. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/bezne-ucty/abeceda-beznych-uctu/prime-bankovnictvi/>.

³⁷ Homebanking. *Bankovní gramotnost.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.bankovniagramotnost.cz/clanky/59126/homebanking.aspx>.

V současné době se však na výsluní dostává mobilní aplikace zvaná **SMART banking**, která je dostupná u každého chytrého telefonu (smartphonu), do kterého se nahraje příslušná bankovní aplikace, přičemž „banky zpravidla vydávají aplikace přímého bankovníctví pro telefony iPhone s operačním systémem iOS a telefony s operačním systémem Android. Další možností je pak přihlašovat se do internetového bankovníctví prostřednictvím internetového prohlížeče v telefonu.“³⁸

³⁸ Přímé bankovníctví. *Finance.cz* [online]. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/bezne-ucty/abeceda-beznych-uctu/prime-bankovnictvi/>.

PRAKTICKÁ ČÁST

2 ANALÝZA A KOMPARACE NÁKLADOVOSTI VYUŽITÍ VYBRANÝCH MEZIBANKOVNÍCH PLATEBNÍCH NÁSTROJŮ

Následující podkapitoly se věnují analýze a komparaci nákladovosti využití vybraných mezibankovních platebních nástrojů, konkrétně platební karty, telebankingu a internet bankingu v rámci tuzemského mezibankovního platebního styku, a to z pohledu fyzické osoby. Přičemž je nákladovost výše zmiňovaných produktů srovnávána, jak mezi sebou v rámci jedné banky, tak i v rámci jednoho produktu mezi vybranými bankami, konkrétně ČSOB, Komerční banky a České spořitelny.

2.1 Komparace poplatků platební karty

Pokud porovnáme nákladovost poplatků platebních karet, pak z pohledu na níže uvedenou Tabulku 1 mohu konstatovat, že nejdražší vyjde používání platební karty klienta České spořitelny, který za použití karty *Visa Classic* zaplatí 400,- Kč ročně, zatímco klient ČSOB za správu platební karty *Visa Electron* zaplatí téměř o polovinu méně („pouze“ 240,- Kč) a klient Komerční banky má použití *Elektronické karty* dokonce zdarma. Nicméně v případě poplatků za výběr z bankomatu jsou jejich výše u daných bank a karet přibližně stejné, přičemž nejlevněji samozřejmě klienta vyjde, pokud si peníze vybere z bankomatu své banky, kdy za každý výběr zaplatí 6,- Kč nebo 9,- Kč. V případě, že by vybíral peníze z bankomatu konkurenční banky, pak za každý výběr zaplatí téměř 5násobek, a to v rozmezí od 35,- Kč do 40,- Kč.

Naopak platbu kartou nezaplatňuje žádná z výše uvedených bank, stejně jako dotaz na zůstatek běžného účtu v případě využití vlastní banky, s výjimkou Komerční banky, která si za tuto službu účtuje 2,50 Kč/dotaz. Na druhou stranu, pokud by klient stejnou

službu využil u bankomatu konkurenční banky, přišlo by ho to poměrně draho, zejména pak u České spořitelny, která si za ni účtuje 20,- Kč, v případě Komerční banky je to o polovinu méně. Klienta ČSOB tato služba vyjde „pouze“ na 9,- Kč. Na druhou stranu si sáhne hluboko do kapsy, pokud bude chtít vybírat na přepážce, za což zaplatí 150,- Kč plus 0,5 % z vybírané částky. Klient Komerční banky za tuto službu zaplatí pouze 10,- Kč a v případě České spořitelny, není tato služba nabízena.

Za to však nabízí zaslání výpisu o platebních transakcích uskutečněných platební kartou, i když jen formou pošty, za což si účtuje poštovné, zatímco Komerční banka tuto službu zpoplatnila 5,- Kč za výpis. ČSOB zřejmě tuto službu nenabízí, jelikož ji ve svém sazebníku neuvádí.

Tabulka 1: Komparace poplatků za využití platební karty

	Banka		
	ČSOB	KB	ČS
Roční poplatek za kartu	240,00 Kč	zdarma	400,00 Kč
Výběr z bankomatu banky vydání	6,00 Kč	9,00 Kč	6,00 Kč
Výběr z bankomatu jiné banky	35,00 Kč	39,00 Kč	40,00 Kč
Platba kartou	zdarma	zdarma	zdarma
Výběr na přepážce	150,- Kč + 0,5 %	10,00 Kč	x
Dotaz na zůstatek v bankomatu banky vydání	zdarma	2,50 Kč	zdarma
Dotaz na zůstatek v bankomatu jiné banky	9,00 Kč	10,00 Kč	20,00 Kč
Zaslání výpisu poštou	x	5,00 Kč	poštovné

Zdroj³⁹

³⁹ Ceník pro kartu Visa Classic. *Česká spořitelna* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/nav/osobni-finance/visa-classic/cenik-d00019285>. Sazebník KB pro občany. *Komerční banka* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.sazebnik-kb.cz/file/cms/cs/sazebniky/kb-20140101-sazebnik-1-obcane.pdf?20131231171159>. Sazebník pro fyzické osoby – občany ve znění k 1. 1. 2014. *ČSOB* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Csob/Sazebniky/Stranky/Sazebnik-pro-fyzicke-osoby-obcany.aspx>.

2.2 Komparace poplatků telebankingu

Zhodnotit nákladovost využití telebankingu vybraných bank je poněkud náročné, jelikož ČSOB a Komerční banka zpoplatňují jednotlivé transakce, zatímco Česká spořitelna si za používání telebankingu, konkrétně zadávání, měnění a zrušení platebních pokynů (např. jednorázové platby, trvalý příkaz, inkaso, SIPO) účtuje měsíční poplatek, a to ve výši 100,- Kč, což může vyvolávat dojem, že její produkt *SERVIS24 Telebanking* je dražší než konkurenční produkty – *Expresní linka KB* a *ČSOB Mobil*. Nákladovost každého produktu tedy záleží na míře využití telebankingu a počtu odchozích plateb.

Nicméně pokud budeme vycházet ze skutečnosti, že klient bude využívat telebanking jen výjimečně a v podstatě pro něho bude znamenat jakýsi „jistič“ pro zapomenuté vytvoření platebního příkazu, jednoznačně vychází nejdráže telebanking nabízený Českou spořitelnou, u něhož musí klient zaplatit 100,- Kč měsíčně bez ohledu na to, zda danou službu využil a v jaké míře. Z hlediska výše poplatků za každou zřízenou, změněnou, zrušenou položku a odchozí platbu, pak nejdráže vychází Komerční banka, která zpoplatňuje většinu těchto služeb a zpravidla vyššími částkami než ČSOB. Například zřízení a změna trvalého příkazu, inkasa a SIPO vyjde klienta Komerční banky na 29,- Kč za položku, zatímco ČSOB tyto služby nabízí zdarma (s výjimkou změny, kterou nenabízí) stejně jako jejich zrušení, což má však s Komerční bankou shodné společně s poplatkem za odchozí platbu stanovenou inkasem či SIPO, za které si obě banky účtují 6,- Kč za položku, a se zřízením a zrušením služby, které ve svém sazebníku neuvádějí.

Odchozí platbu provedenou na základě zřízeného trvalého příkazu si pak ČSOB účtuje 3,- Kč/položku, zatímco Komerční banka dvojnásobek, tj. 6,- Kč/položku. Ještě draže vyjde klienta Komerční banky odchozí platba jednorázového příkazu, za kterou zaplatí 19,- Kč, což je více než 6násobek ceny ČSOB.

Co však mají obě banky společné, to je nezasílání potvrzení transakce, výčtu historie z transakcí a detailu účtu, které naopak nabízí České spořitelna, za což si však účtuje

poplatky ve výši 10,- Kč v případě faxu a 25,- Kč + poštovné v případě zaslání poštou. Nicméně její klienti mohou využít také e-mailového zaslání, které je zdarma stejně jako zaslání autorizační a konfigurační SMS. Avšak za zaslání přihlašovacích, informačních a zůstatkových SMS si banka účtuje 1,50 Kč za každou SMS, zatímco ČSOB a Komerční banka tuto službu nenabízí. Na druhou stranu jde o službu spojenou s bankovním účtem, která v jejich případě zřejmě bude zpoplatněna v rámci tohoto produktu.

Tabulka 2: Komparace poplatků za telebanking

	Banka		
	ČSOB	KB	ČS
Odchozí platba	3,00 Kč	19,00 Kč	x
Odchozí platba na základě trvalého příkazu/položku	3,00 Kč	6,00 Kč	x
Odchozí platba na základě inkasa, SIPO/položku	6,00 Kč	6,00 Kč	x
Zřízení trvalého příkazu, inkasa, SIPO	zdarma	29,00 Kč	x
Změna trvalého příkazu, inkasa, SIPO	x	29,00 Kč	x
Zrušení trvalého příkazu, inkasa, SIPO	zdarma	zdarma	x
Zřízení a zrušení služby	x	x	zdarma
Poskytování služby (měsíčně)	x	x	100,00 Kč
Zaslání potvrzení transakce, výčtu historie z transakcí a detaily účtu	x	x	e-mail: zdarma fax: 10,- Kč pošta: 25,- Kč + poštovné
Zaslání autorizační a konfigurační SMS	x	x	zdarma
Přihlašovacích, informačních a zůstatkových SMS	x	x	1,50 Kč

Zdroj⁴⁰

⁴⁰ Ceník pro SERVIS 24 Telebanking. *Česká spořitelna* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/nav/osobni-finance/servis-24-telebanking/cenik-d00019635>.
Sazebník KB pro občany. *Komerční banka* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.sazebnik-kb.cz/file/cms/cs/sazebniky/kb-20140101-sazebnik-1-obcane.pdf?20131231171159>.
Sazebník pro fyzické osoby – občany ve znění k 1. 1. 2014. *ČSOB* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Csob/Sazebniky/Stranky/Sazebnik-pro-fyzicke-osoby-obcany.aspx>.

2.3 Komparace poplatků internet bankingu

Poplatková politika internet bankingu je více méně shodná s poplatkovou politikou telebankingu, zejména pak v případě České spořitelny a jejího produktu *SERVIS24 Internetbanking*, u kterého je pouze nižší poplatek za poskytnutí této služby, a to až o 4násobek, který činí 25,- Kč za měsíc. Zatímco konkurenční banky tento poplatek nevidují stejně jako poplatek za zřízení služby, zasílání potvrzení transakce, výčtu historie z transakcí a detaily účtu, ale i zasílání autorizačních a konfiguračních SMS společně s přihlašovací, informační a zůstatkovou SMS, i když v případě ČSOB banky v praxi jednoznačně dochází minimálně k zasílání přihlašovací SMS zprávy a zůstatkové SMS. Komerční banka přihlašovací SMS nezasílá, jelikož její produkt je založen na nahrání certifikátu, který se každoročně aktualizuje.

Co se týče poplatků za odchozí platby, ať už provedené na základě jednorázového příkazu, trvalého příkazu či inkasa a SIPO, účtuje si ČSOB stejnou výši poplatků jako u telebankingu, tj. 6,- Kč za odchozí platbu (položku) realizovanou na základě inkasa a SIPO a 3,- Kč za odchozí platbu (položku) realizovanou na základě trvalého a jednorázového příkazu k převodu. Pokud by daná platba proběhla z cizoměnového účtu nebo z korunového účtu na cizoměnný, připlatí si klient ČSOB 3,- Kč nebo 6,- Kč. Ještě více však zaplatí, pokud bude chtít daný převod zpracovat prioritně (100,- Kč).

Oproti telebankingu se klienti Komerční banky mohou těšit z nižších poplatků, i když ve srovnání s poplatkovou politikou ČSOB jsou ceny internet bankingu Komerční banky (pokud vezmeme v úvahu pouze základní běžně využívané služby) mírně „dražší“, kdy si klient Komerční banky připlatí 3,- Kč za odchozí platbu realizovanou na základě zadaného jednorázového a trvalého příkazu k úhradě. V případě odchozí platby realizované na základě inkasa a SIPO pak zaplatí stejně jako klient ČSOB, tj. 3,- Kč/položku. Kolik zaplatí klient za expresní platbu a převod v cizí měně banka neuvádí.

Tabulka 3: Komparace poplatků internet bankingů

	Banka		
	ČSOB ⁴¹	KB ⁴²	ČS
Odchozí platba	3,00 Kč	6,00 Kč	x
Trvalý příkaz k převodu/položku	3,00 Kč	6,00 Kč	x
Inkaso, SIPO/položku	6,00 Kč	6,00 Kč	x
Zřízení trvalého příkazu, inkasa, SIPO	zdarma	zdarma	x
Zrušení jednorázového a trvalého příkazu, inkasa, SIPO	zdarma	zdarma	x
Odchozí platba z cizoměnového účtu nebo z korunového účtu na cizoměnný	9,00 Kč	x	x
Prioritní platba do jiné banky	100,00 Kč	x	x
Zřízení služby	x	x	zdarma
Poskytnutí služby (měsíčně)	x	x	25,00 Kč
Zaslání potvrzení transakce, výčtu historie z transakcí a detaily účtu	x	x	e-mail: zdarma fax: 10,- Kč pošta: 25,- Kč + poštovné

Zdroj⁴³

2.4 Nákladovost platebních nástrojů dle bank

Pokud bychom měli porovnat nákladovost vybraných platebních nástrojů v rámci bank, pak ji lze nejlépe zhodnotit prostřednictvím modifikace metody hodnocení používané ve škole, kdy 1 = nejlevnější, 2 = levné, 3 = průměrná cena (ani levné ani drahé), 4 = drahé, 5 = nejdražší.

Z níže uvedené Tabulky 4 je patrné, že finančně náročnější je používání platební karty *Visa Classic* vydané Českou spořitelnou, a to z důvodu výše ročního poplatku, který činí 400,- Kč, což je poměrně vysoká částka. V ostatních poplatcích je pak Česká

⁴¹ Poznámka: produkt *InternetBanking24*

⁴² Poznámka: produkt *MojeBanka*

⁴³ Ceník pro SERVIS 24 Internet banking. *Česká spořitelna* [online]. 2014 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/nav/osobni-finance/servis-24---internetbanking/cenik-d00021950>. Sazebník KB pro občany. *Komerční banka* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.sazebnik-kb.cz/file/cms/cs/sazebniky/kb-20140101-sazebnik-1-obcane.pdf?20131231171159>. Sazebník pro fyzické osoby – občany ve znění k 1. 1. 2014. *ČSOB* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Csob/Sazebniky/Stranky/Sazebnik-pro-fyzicke-osoby-obcany.aspx>.

spořitelna více méně na stejné úrovni jako konkurenční banky. Vysoká hodnota ročního poplatku za využívání platební karty je také důvodem, proč lze v tomto směru cenovou politiku ČSOB označit za drahou, jelikož v jejím případě zaplatí klient vlastní platební kartu *Visa Electron* 250,- Kč ročně, přestože výběr z bankomatu vlastní banky vyjde klienta na „pouhých“ 6,- Kč. Nejlépe si v tomto směru vede Komerční banka s *Elektronickou kartou*, za jejíž využívání si neúčtuje žádný poplatek, čímž lze její platební kartu, i při ceně výběru z vlastního bankomatu v hodnotě 9,- Kč, považovat za nejlevnější.

Česká spořitelna nabízí také nejdražší službu v podobě telebankingu (*SERVIS24 Telebanking*), za jehož používání si účtuje 100,- Kč měsíčně, i když se na druhou stranu jedná o jediný poplatek, pokud budeme brát v úvahu pouze elektronické výpisy a odmyslíme si 1,50 Kč za přihlašovací, informační a zůstatkové SMS. Nicméně pokud se budeme dívat na danou službu z pohledu klienta, který telebanking využije pouze příležitostně nebo výjimečně, jedná se o drahý produkt, jelikož služby v hodnotě 100,- Kč nevyužije. Z tohoto hlediska má lépe (z pohledu klienta) nastavenou cenovou politiku ČSOB a Komerční banka, které si využívání telebankingu účtují dle počtu odchozích položek, které nejlevněji vyjdou klientu ČSOB (*ČSOB Mobil*), který za odchozí položky zaplatí 3,- Kč nebo 6,- Kč. Zatímco klient Komerční banky (*Expresní linka KB*) si za stejné služby musí připlatit 3,- Kč nebo 16,- Kč, přičemž nejdražší ho vyjde jednorázová odchozí platba. Avšak ještě dražší ho vyjde zřízení a změna trvalého platebního příkazu, inkasa a SIPO, za které zaplatí 29,- Kč/položku, zatímco klient ČSOB má tuto službu zdarma (s výjimkou změny, kterou nenabízí).

Nejlevněji u všech bank pak vychází internet banking, jehož cenovou nabídku lze označit za nejlevnější až levnou, přičemž v případě České spořitelny (*SERVIS24 Internetbanking*) ji můžeme zhodnotit jako 1,5, i když v jejím případě opět záleží na počtu odchozích položek a zřízených trvalých příkazů, protože má cenovou politiku nastavenou na měsíčním poplatku ve výši 25,- Kč, zatímco ČSOB a Komerční banka opět využívá účtování jednotlivých položek či služeb. Z nich pak nejlevněji vychází ČSOB (*InternetBanking24*), jelikož si za odchozí platby účtuje převážně

3,- Kč/položku, zatímco klient Komerční banky si za odchozí platby bez výjimky zaplatí 6,- Kč za položku (*MojeBanka*).

Tabulka 4: Komparace nákladovosti platebních nástrojů dle bank

Název platebního nástroje	Banka		
	ČSOB	KB	ČS
Platební karta	4	1	5
Telebanking	1	4	5
Internet banking	1	2	1-2

Zdroj⁴⁴

2.4.1 Komparace vybraných platebních nástrojů ČSOB

Cenovou politiku ČSOB lze považovat (za předpokladu odmyšlení oprávněnosti některých poplatků) za přijatelnou a více méně cenově nízkou s výjimkou poplatku za roční správu platební karty, který činí 240,- Kč, a za výběr z bankomatu jiné banky, za který klient ČSOB zaplatí 35,- Kč. Nicméně pokud bude chtít vybrat peníze u přepážky, bude muset počítat s poplatkem ve výši 150,- Kč + 0,5 % z vybírané částky. Na cenové příznivosti přidává také neposkytování řady služeb, které buď s konkrétním platebním nástrojem nesouvisí, nebo je banka na rozdíl od svých konkurentů nenabízí, jako je například zaslání výpisu o pohybech na účtu realizovaných kartou, telebankingem a internet bankingem a zaslání přihlašovacích, informačních a zůstatkových SMS, které je však předmětem bankovního produktu ve formě běžného účtu, v jehož rámci dané služby zřejmě zpoplatňuje.

Nejlevněji pak vyjde klienta ČSOB používání internet bankingu, kdy jeho zřízení a roční správa je klientovi poskytována zdarma, stejně jako možnost zřízení a změny příkazu a zobrazení zůstatku na běžném účtu. Za co si však připlatí, jsou odchozí platby,

⁴⁴ autor

za které zaplatí 3,- Kč v případě jednorázového a trvalého příkazu nebo 6,- Kč v případě odchozích položek realizovaných na základě inkasa a SIPO.

Z výše uvedeného a z níže uvedené Tabulky č. 5 lze tedy konstatovat, že nejdražším (vybraným) platebním nástrojem ČSOB je platební karta, a to v důsledku vysokého poplatku za její roční správu a za výběr z bankomatu jiné banky a u přepážky. Naopak nejlevněji vychází telebanking a internet banking.

Tabulka 5: Nákladovost vybraných platebních nástrojů ČSOB – I. část

	Úroveň nákladovosti služeb				
	Roční správa	Výběry z účtu/bankomatu	Odchozí platby	Dotazy na zůstatek	Zřízení služby
Platební karta	3	4	x	2	1
Telebanking	x	x	2	x	x
Internet banking	1	x	2	1	x

Zdroj⁴⁵

Tabulka 6: Nákladovost vybraných platebních nástrojů ČSOB – II. část

	Úroveň nákladovosti služeb			
	Zřízení/změna/zrušení příkazu	Potvrzení o realizaci služby	Výpisy	Přihlašovací, informační a zůstatkové SMS
Platební karta	x	x	x	x
Telebanking	1	x	x	x
Internet banking	1	x	x	x

Zdroj⁴⁶

⁴⁵ autor

⁴⁶ autor

2.4.2 Komparace vybraných platebních nástrojů Komerční banky

Co se týče poplatkové politiky Komerční banky, dá se říci, že jsou vybrané platební nástroje pro jejího klienta až dvojnásobně nákladnější oproti klientovi ČSOB, avšak samozřejmě záleží na počtu provedených příkazů a výběrů, který v podstatě ve finále určuje, kolik klient banky zaplatí za využívanou službu. Na druhou stranu je nutné dodat, že klient Komerční banky má ve srovnání s klientem ČSOB jednu obrovskou výhodu, a to v podobě neplacení ročního poplatku za využívání platební karty, za kterou klient ČSOB zaplatí 240,- Kč ročně. Zřízení platební karty má pak také zdarma.

Nicméně se mu prodraží výběr z bankomatu, jak vlastní banky, tak především z cizí, za což zaplatí 39,- Kč, tj. o 4,- Kč více než klient ČSOB. Také se mu prodraží dotaz na zůstatek, za který musí zaplatit i v případě, že použije bankomat své banky. Pokud navíc bude chtít zaslat výpis o pohybech na účtu realizovaných platební kartou, zaplatí si 5,- Kč za výpis. U ostatních platebních nástrojů není možné výpis zaslat, avšak veškeré transakce jsou součástí výpisu zasílaného v rámci produktu ve formě běžného účtu.

Ještě dražší vyjde klienta používání telebankingu, v rámci kterého si sice banka účtuje pouze dva poplatky stejného charakteru, avšak v podstatně velké výši, kdy za odchozí jednorázovou platbu klient zaplatí 19,- Kč (v ostatních případech 6,- Kč) a za zřízení a změnu trvalého příkazu, inkasa a SIPO dokonce 29,- Kč, i když jejich zrušení poskytuje zdarma. Cena odchozích plateb je poměrně vysoká i u internet bankingu, za které si banka účtuje 6,- Kč, nicméně ostatní služby poskytuje zdarma.

Za nejdražší platební nástroj Komerční banky tak lze považovat telebanking, v rámci kterého si banka účtuje vysoké poplatky za zřízení a změnu trvalého příkazu, inkasa a SIPO, ale i za výběr z bankomatu jiné banky. Nejlevněji pak klienta Komerční banky vyjde používání internet bankingu, u jehož příkazů si klient zaplatí 6,- Kč/příkaz.

Tabulka 7: Nákladovost vybraných platebních nástrojů KB – I. část

	Úroveň nákladovosti služeb				
	Roční správa	Výběry z účtu/bankomatu	Odchozí platby	Dotazy na zůstatek	Zřízení služby
Platební karta	1	4	x	3	1
Telebanking	x	x	4	x	x
Internet banking	1	x	3	1	1

Zdroj⁴⁷

Tabulka 8: Nákladovost vybraných platebních nástrojů KB – II. část

	Úroveň nákladovosti služeb			
	Zřízení/změna/zrušení příkazu	Potvrzení o realizaci služby	Výpisy	Přihlašovací, informační a zůstatkové SMS
Platební karta	x	x	2	x
Telebanking	5	x	x	x
Internet banking	1	x	x	x

Zdroj⁴⁸

2.4.3 Komparace vybraných platebních nástrojů České spořitelny

Používání platební karty České spořitelny je nejdražším z vybraných platebních nástrojů dané banky, a to v důsledku ročního poplatku za její používání, za který si banka účtuje 400,- Kč, avšak o nic levněji nevychází ani výběry z bankomatu jiné banky, za který klienti zaplatí 40,- Kč, což je nejvíce ze všech vybraných bank stejně jako 20,- Kč za dotaz na zůstatek v bankomatu jiné banky. Vysoký měsíční poplatek za správu telebankingu (100,- Kč/měsíčně) také zdražuje tuto službu a lze ji ve srovnání s předešlými bankami považovat také za nejdražší, avšak pouze za předpokladu, že klient Komerční banky danou službu využívá pouze výjimečně, jelikož za odchozí platby a zřizování, měnění a zrušení příkazů si banka neúčtuje žádné poplatky.

⁴⁷ autor

⁴⁸ autor

Naopak si účtuje poplatek za výpis, avšak pouze tehdy, pokud klient požádá o jeho zaslání faxem či poštou, což se mu značně prodraží (25,- Kč + poštovné pošta, 10,- Kč fax), avšak může si ho také nechat zaslat zdarma na e-mail. Poněkud zvláštní a zbytečně zdražující službu je poplatek za zaslání přihlašovacích, informačních a zůstatkových SMS, která sice stojí pouze 1,50 Kč, avšak celá služba probíhá automaticky, tudíž nevznikají relativně žádné náklady. Internetové bankovníctví České spořitelny pak ze všech vybraných služeb vychází nejlevněji, nicméně měsíční poplatek za jeho správu ve výši 25,- Kč tento platební nástroj zbytečně prodražuje, když vezmeme v úvahu jeho automatizaci.

Tabulka 9: Nákladovost vybraných platebních nástrojů České spořitelny – I. část

	Úroveň nákladovosti služeb				
	Roční/měsíční správa	Výběry z účtu/bankomatu	Odchozí platby	Dotazy na zůstatek	Zřízení služby
Platební karta	5	5	x	4	1
Telebanking	5	x	x	x	1
Internet banking	2	x	1	1	1

Zdroj⁴⁹

Tabulka 10: Nákladovost vybraných platebních nástrojů České spořitelny – II. část

	Úroveň nákladovosti služeb			
	Zřízení/změna/zrušení příkazu	Potvrzení o realizaci služby	Výpisy	Přihlašovacích, informačních a zůstatkových SMS
Platební karta	x	x	2	x
Telebanking	x	3	3	1
Internet banking	1	x	3	x

Zdroj⁵⁰

⁴⁹ autor

⁵⁰ autor

2.5 Shrnutí

Komparací sazebníku vybraných platebních nástrojů, konkrétně platební karty, telebankingu a internet banking, určeného pro fyzické osoby s ohledem na tuzemský platební styk bylo zjištěno, že poplatková politika vybraných bank – ČSOB, Komerční banky a České spořitelny, je více méně totožná a existují v ní pouze malé odchylky, přičemž za nejlevnější banku lze považovat ČSOB, přestože si účtuje vysoké poplatky u platební karty. Naopak nejdražší vychází Česká spořitelna, která má také vysoké poplatky spojené s využíváním platební karty, ale také poplatky za služby telebankingu, zatímco její internetové bankovníctví je poměrně levné. Poplatková politika Komerční banky je někde mezi konkurenčními podniky, i když také v jejím případě je telebanking poměrně drahou záležitostí.

Srovnáním nákladovosti jednotlivých platebních nástrojů mezi sebou v rámci jedné banky, bylo zjištěno, že jak v ČSOB, tak i v Komerční bance a České spořitelně vychází nejlevněji internet banking. Naopak za nejdražší produkt lze považovat platební kartu, a to zejména kvůli měsíčním či ročním poplatkům za její správu a výběru z bankomatu konkurenční banky a v něm zadaném dotazu na zůstatek. Použití telebankingu je reaktivně levné (zejména u ČSOB) s výjimkou telebankingu Komerční banky, která si účtuje vysoké poplatky za zřízení a změnu trvalého příkazu, inkasa a SIPO a za odeslání jednorázového příkazu.

Na základě výše uvedených analýz vybraných platebních nástrojů jednotlivých bank i napříč danými bankovními produkty, bych se jakožto potenciální uživatel bankovních služeb velmi rozmýšlel, zda bych využil tyto služby danými bankami, jelikož menší banky jednoznačně nabízejí levnější platební nástroje daného typu při zachování maximálního komfortu.

ZÁVĚR

Předmětem bakalářské práce bylo představit bankovní systém, jehož součástí je centrální banka a obchodní banky, jejichž charakteristika byla v práci také představena stejně jako vnitrobankovní a mezibankovní platební systémy včetně systému korespondenčních bank a zúčtovacích center, ale i zúčtovacích systémů používaných v České republice. V rámci literární rešerše byly také představeny bankovní platební nástroje, a to příkaz k úhradě a k inkasu, šeky, platební karty a nástroje přímého bankovníctví, kterými je telebanking, internet banking, home banking, smart banking a GSM a WAP banking, u nichž byly také uvedeny jejich výhody a nevýhody. V důsledku toho byl naplněn cíl bakalářské práce vymezený pro teoretickou část, jímž bylo představit bankovní a mezibankovní systém včetně bankovních platebních nástrojů.

Praktická část bakalářské práce se pak zabývala komparací vybraných bezhotovostních platebních nástrojů určeným fyzickým osobám vybraných bank, kterými byla ČSOB, Komerční banka a Česká spořitelna, které byly vybrány pro svou nejdelší historii z hlediska svého působení na českém finančním trhu. Konkrétně šlo o komparaci platebních karet, telebankingu a internet bankingu z hlediska jejich nákladovosti, které byly porovnávány v rámci vybraných bank, tak i mezi sebou v rámci jedné banky, čímž byl naplněn cíl stanovený pro praktickou část bakalářské práce. Zároveň bylo zjištěno, že poplatková politika vybraných bank z hlediska vybraných bezhotovostních platebních nástrojů se od sebe příliš neliší, přesto lze ČSOB považovat za banku mající nejnižší poplatky. Naopak poplatková politika České spořitelny je v této oblasti nejdražší. V případě Komerční banky lze konstatovat, že se nachází mezi svými konkurenty.

Z hlediska nákladovosti jednotlivých produktů u vybraných bank lze za nejlevnější produkt označit internet banking a naopak za nejdražší platební kartu, zejména kvůli měsíčním a ročním poplatkům za její správu a výběr z bankomatu konkurenční banky a v něm zjišťovaný zůstatek. Nicméně také telebanking lze označit za relativně nejméně

nákladný bezhotovostní platební nástroj, avšak pouze u ČSOB, jelikož v případě České spořitelny a Komerční banky se jedná již o cenově náročný produkt.

Na základě toho byly získány informace k zodpovězení otázek stanovených v úvodu bakalářské práce, které zní:

1. Který z vybraných platebních nástrojů pro fyzické osoby je nejdražší?
2. Která z vybraných bank poskytuje konkrétní vybraný platební nástroj pro fyzické osoby nejdražší a nejlevněji?

Na první otázku již bylo odpovězeno výše – nejdražším platebním nástrojem pro fyzické osoby je platební karta (s výjimkou Komerční banky), která však na druhou stranu poskytuje maximální komfort při placení, a dále telebanking (s výjimkou ČSOB). Také v případě druhé otázky již bylo výše částečně zodpovězeno. V případě ČSOB nejlevněji vychází internet banking a telebanking, naopak nejdražší platební karta. V případě Komerční banky je nejlevnějším bezhotovostním platebním nástrojem platební karta a nejdražší telebanking. Co se týče České spořitelny, tak nejlevněji vychází internet banking a naopak nejdražší platební karta společně s telebankingem.

Nicméně v rámci praktické části bakalářské práce byly porovnány pouze vybrané produkty, zejména co se týče platebních karet, tudíž v tomto směru nebyly podchyceny všechny sazebníky, avšak srovnávané produkty byly vybrány z hlediska autora očekávání jejich oblíbenosti, přičemž se lze domnívat, že poplatková politika jednotlivých platebních karet se od sebe příliš neliší.

Závěr bakalářské práce je možné uzavřít zamyšlením nad tím, zda pro fyzickou osobu nejsou z hlediska poplatků přeci jen přijatelnější bankovní služby nabízené novými (malými) bankami, které mají na nízkých poplatcích postavenou svoji marketingovou činnost.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2013, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.

DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví*. Praha: VŠE, 1998, 341 s. ISBN 80-707-9585-9.

DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005, 681 s. ISBN 80-720-1515-X.

JIRÍČEK, Pavel. *Platební a zúčtovací styk*. Opava: Slezská univerzita, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2002, 114 s. ISBN 80-724-8136-3.

KAMENÍKOVÁ, Blanka, Jiří POLÁCH a Miloš KRÁL. *Bankovníctví a pojišťovnictví*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008, 182 s. ISBN 978-80-7318-655-5.

MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006, 220 s. ISBN 80-247-1725-5.

MACHKOVÁ, Hana. *Mezinárodní obchodní operace*. Praha: Grada, 2007, 242 s. ISBN 978-80-247-1590-2.

POLOUČEK, Stanislav et al. *Bankovníctví*. Praha: C. H. Beck, 2006, 716 s. ISBN 80-717-9462-7.

REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

MURALEEDHARAN, D. *Modern banking: theory and practice*. New Delhi: PHI Learning Pvt. Ltd., 2009, 428 s. ISBN 978-812-0336-551.

Seznam použitých internetových zdrojů

Bezkontaktní platební karta a platby. *Kreditkar.cz* [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.kreditkar.cz/bezkontaktni-karta/>.

Ceník pro kartu Visa Classic. *Česká spořitelna* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/nav/osobni-finance/visa-classic/cenik-d00019285>.

Ceník pro SERVIS 24 Internet banking. *Česká spořitelna* [online]. 2014 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/nav/osobni-finance/servis-24---internetbanking/cenik-d00021950>.

Ceník pro SERVIS 24 Telebanking. *Česká spořitelna* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/nav/osobni-finance/servis-24-telebanking/cenik-d00019635>.

CERTIS - Systém mezibankovního platebního styku. *Česká národní banka* [online]. 2014 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/index.html.

Homebanking. *Bankovní gramotnost.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.bankovniagramotnost.cz/clanky/59126/homebanking.aspx>.

KVASNIČKA, Michal. Zúčtovací centrum pro mezibankovní platební styk v ČR. *Masarykova univerzita: Ekonomicko-správní fakulta* [online]. 1996 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.econ.muni.cz/~qasar/papers/zuctcentr.pdf>.

Přímé bankovníctví. *Finance.cz* [online]. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/bezne-ucty/abeceda-beznych-uctu/prime-bankovnictvi/>.

Sazebník KB pro občany. *Komerční banka* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.sazebnik-kb.cz/file/cms/cs/sazebniky/kb-20140101-sazebnik-1-obcane.pdf?20131231171159>.

Sazebník pro fyzické osoby – občany ve znění k 1. 1. 2014. *ČSOB* [online]. 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Csob/Sazebniky/Stranky/Sazebnik-pro-fyzicke-osoby-obcany.aspx>.

Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online]. 1950 [cit. 2014-02-27]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-191>.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. *Business center* [online]. 1991, 2013 [cit. 2014-02-27]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/>.

Použité ostatní zdroje

KOMERČNÍ BANKA. *Obchodujte bez hranic: KB trade finance*. Tábor, 2012.

Směrnice Rady ES č. 77/780/EHS. 1977.

SEZNAM OBRÁZKŮ a TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Princip fungování korespondentských účtů	17
Obrázek 2: Princip mezibankovního platebního styku prostřednictvím zúčtovacích center.....	18

Seznam tabulek

Tabulka 1: Komparace poplatků za využití platební karty	35
Tabulka 2: Komparace poplatků za telebanking.....	37
Tabulka 3: Komparace poplatků internet banking.....	39
Tabulka 4: Komparace nákladovosti platebních nástrojů dle bank	41
Tabulka 5: Nákladovost vybraných platebních nástrojů ČSOB – I. část.....	42
Tabulka 6: Nákladovost vybraných platebních nástrojů ČSOB – II. část	42
Tabulka 7: Nákladovost vybraných platebních nástrojů KB – I. část	44
Tabulka 8: Nákladovost vybraných platebních nástrojů KB – II. část	44
Tabulka 9: Nákladovost vybraných platebních nástrojů České spořitelny – I. část	45
Tabulka 10: Nákladovost vybraných platebních nástrojů České spořitelny – II. část	45

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lukáš Pařízek

Obor: Evropská hospodářsko-správní studia

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Analýza a komparace bankovních platebních nástrojů a využití v praxi

Rok: 2013

Počet stran textu: 40

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 9

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 12

Počet ostatních zdrojů: 2

Vedoucí práce: Ing. Michal Vacenovský, LL.M.